

Lesing, matematikk og naturfag

Den internasjonale studien PISA

Programme for International Student Assessment (PISA) måler 15-åringers kompetanse i lesing, matematikk og naturfag.

ARTIKKEL | SIST ENDRET: 08.10.2024

- PISA gjennomføres i regi av The Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD)
- Undersøkelsen gjennomføres hvert tredje år frem til 2025. Deretter vil den bli gjennomført hvert fjerde år. På grunn av korona-pandemien besluttet OECD å utsette 2021-gjennomføringen til 2022.
- Norge har deltatt i samtlige PISA-studier, det vil si i 2000, 2003, 2006, 2009, 2012, 2015, 2018 og 2022
- Antall deltakerland har økt for hver gjennomføring og i 2022 deltok rundt 80 land.
- Institutt for lærerutdanning og skoleforskning (ILS) ved Universitet i Oslo gjennomfører PISA i Norge på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet (Udir).

Målet med PISA

Hovedformålet med PISA er å evaluere hvor godt skolesystemet i de ulike landene forbereder elevene til videre studier, yrkesliv og en aktiv deltakelse i samfunnet. Dette gjør forskerne ved å måle elevenes evne til å bruke kunnskaper, ferdigheter og erfaringer i konkrete situasjoner. Situasjonene som beskrives i oppgavene er hentet fra hverdagslivet og skoledagen til elevene.

En viktig grunn til å delta i PISA er at vi gjennom å sammenlikne oss med andre nordiske land og verden ellers kan videreutvikle vår egen skole og gi elevene våre et stadig bedre utdanningstilbud.

Hva blir undersøkt?

PISA måler 15-åringers kompetanse i lesing, matematikk og naturfag. Alle de tre fagområdene er med hver gang, men de bytter på å være hovedområde. De tre fagområdene har fordypning i følgende år:

- lesing: 2000, 2009 og 2018
- matematikk: 2003, 2012 og 2022
- naturfag: 2006, 2015 og 2025

Fra 2025 vil dette endres, slik at alle fagområdene får like mye fokus i hver gjennomføring.

Siden 2012 har PISA-undersøkelsen også målt elevenes kompetanse i et nytt domene ved hver gjennomføring. Dette domenet går under betegnelsen innovativt domene, og har to formål: å utforske måling av nye fagovergrepene kompetanser, og å utforske nye former for måling og vurdering. Eksempler på innovative domener er problemløsning, global kompetanse, og kreativ tenking. I tillegg er det muligheter for å delta i tilvalgsmoduler, for eksempel om økonomiforståelse, digitale ferdigheter, eller fremmedspråk.

Norge vurderer fra gang til gang om vi skal delta i det innovative domenet og/eller tilvalgsmoduler. I 2022 deltok vi i modulen for økonomiforståelse. Disse resultatene vil bli publisert i juni 2024.

Hvordan blir det undersøkt?

Utvalg

- PISA er en utvalgsundersøkelse, og det er under 15 % prosent av norske 15-åringers som deltar. De aller fleste elevene som deltar mot slutten av 10. trinn.
- Et tilfeldig utvalg på rundt 270 skoler blir trukket ut til å delta i undersøkelsen. Deretter trekkes inntil 45 elever fra hver av disse skolene. Uttrekningen sikrer et representativt utvalg av elever, noe som innebærer at funnene fra studien er gyldige for 15-åringers i Norge på landsbasis, men ikke gyldige på lavere nivå (fylke, kommune eller skole).
- Totalt deltok omtrent 8 500 norske elever ved 271 skoler i PISA 2022.

Gjennomføring og oppgaver

PISA gjennomføres som en digital prøve i Norge, på lik linje med de fleste deltakerlandene. Den faglige prøven strekker seg over to timer med oppgaver fra alle fagområdene. I tillegg får alle elevene som deltar et skjema med spørsmål om blant annet familiebakgrunn, holdninger og læringsmiljø på skolen. Alle skolelederne på deltakerskolene fyller også ut et spørreskjema.

Rammeverkene for hvert av fagområdene lesing, matematikk og naturfag er utviklet av ekspertgrupper sammensatt av internasjonalt anerkjente forskere og fagdidaktikere, og beskriver i detalj hva som skal måles innenfor hvert fagområde. Det tar utgangspunkt i kunnskaper og kompetanser som man anser som særlig relevante for 15-åringer med tanke på videre utdanning og arbeidsliv. Oppgavene er utformet slik at elevene kan vise at de forstår og kan ta i bruk denne kunnskapen i ulike kontekster. Det er ulike oppgavetyper, for eksempel flervalgsoppgaver, åpne oppgaver og simuleringsoppgaver. For å kunne måle endringer i prestasjoner over tid inneholder prøven mange av de samme oppgavene fra gang til gang.

Les mer om PISA

- [ILS](#)
- [OECD](#)

OECD ønsker å gi enkel tilgang til kunnskap fra PISA og publiserer hver måned [temanotatet «PISA in focus»](#). De publiserer også [temarapporter som bruker PISA-data](#).

Resultater fra PISA (norske rapporter)

- [PISA 2022: Matematisk kompetanse. I dybden på resultater fra PISA 2022](#)
- [PISA 2022: Stor variasjon i 15-åringers økonomiforståelse](#)
- [PISA 2022: Norske elevers kompetanse i matematikk, naturfag, og lesing](#)
- [PISA 2018: Dybderapport om lesing](#)
- [PISA 2018: Resultater](#)
- [Northern Lights on TIMSS and PISA 2018](#)
- [Tjue år med TIMSS og PISA - Trender og nye analyser i internasjonale undersøkelser](#)
- [PISA 2015: Volum 5](#)

- [PISA 2015: Stø kurs](#)
- [Northern Lights on PISA and TALIS](#)
- [PISA 2012: Norske elevers kompetanse i problemløsning](#)
- [PISA 2012: Norske elever presterer på gjennomsnittet](#)
- [PISA 2009: Digitale leseferdigheter](#)
- [PISA 2009: Bedre resultater for norske elever](#)
- [Northern Lights on PISA 2006](#)
- [PISA 2006: Tid for tunge løft](#)
- [PISA 2006: Svakere resultater i alle fag](#)
- [PISA 2003: En alvorlig utfordring for norsk skole](#)